

УДК 930.1:94(477.65)+725.94(477.65)

DOI <https://doi.org/10.32782/cusu-hist-2025-1-10>**Безверха Вікторія,**

кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри історії України та всесвітньої історії,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
bezver2017@gmail.com
ORCID ID: 0009-0007-5723-8625

Філоретова Лариса,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України та всесвітньої історії
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
larisafiloretova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7177-4933

ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ПРО В. І. ГРИГОРОВИЧА В ГАЗЕТНІЙ ПРЕСІ ТА МОНУМЕНТАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ КРОПИВНИЦЬКОГО

У 2025 році виповнюється 210 років з дня народження видатного славіста, педагога, етнографа, археолога, професора Віктора Івановича Григоровича. У пропонованій статті проаналізовано публікації, присвячені В. І. Григоровичу, які були надруковані в пресі Кіровоградщини протягом 1991–2014 років. Авторами опрацьовано газети «Народне слово», «21-й канал», «Вечірня газета», «Кіровоградська правда» та «Ведомості плюс».

Більшість з матеріалів у пресі щодо В. І. Григоровича пов'язана з пам'ятними датами. Публікації в пресі підготовлені місцевими краєзнавцями. Вони висвітлюють біографічні дані, науковий доробок, педагогічну діяльність та спрямовані на збереження історичної пам'яті про вченого. Визначено дві основні групи публікацій у місцевій пресі. До першої належать статті, що зосереджуються на біографії та дослідницькій діяльності Віктора Григоровича. Другу групу представляють матеріали, що розкривають питання встановлення та збереження монументальних пам'ятників В. І. Григоровичу. Можна простежити, що в статтях окремо акцентовано на збереженні пам'яті про Віктора Івановича Григоровича як видатну постать у контексті регіональної історії. Варто відзначити, що майже в кожній з публікацій згадується переїзд В. Григоровича до нашого міста та його намір провести ґрунтовне етнографічне й історичне дослідження на Півдні України.

Дослідження показує, що місцева преса відіграє важливу роль у формуванні історичної пам'яті, наголошуючи на значущості шанування спадщини видатного науковця. Збереження пам'ятників та посилення уваги до наукового доробку В. І. Григоровича є важливими складниками культурного простору міста Кропивницького.

Ключові слова: Віктор Григорович, учений-славіст, газетна преса, історична спадщина, пам'ятник.

У 2025 році виповнюється 210 років від дня народження Віктора Івановича Григоровича (1815–1876), його постать та спадщина залишається актуальною й сьогодні. Педагог, історик, філолог, професор – В. І. Григорович був одним з тих, хто відіграв ключову роль у становленні вітчизняної славістики. Значну частину своєї діяльності він присвятив написанню наукових праць та дослідженню слов'янських старожитностей. У межах цих пошуків він відвідав Болгарію, Румунію, Словаччину, Чехію, Македонію та інші країни. Закордонні експедиції 1844–1847 років, спрямовані на виявлення артефактів, стали основою для його наукових праць і лекцій у сфері славістики (Дьомін О. Б., 2015, с. 15).

Переїзд до Єлисаветграда (нині Кропивницький) міг відкрити новий етап у науковій діяльності дослідника. Прибувши восени 1876 року, поселившись на околиці міста в скромному помешканні^{1,2}, Віктор Григорович мав намір детальніше дослідити південний регіон України з етнографічного боку (Шевченко С. І., 2003, с. 41). Він мав змогу ознайомитися з окремими стародруками, а також, імовірно, встиг здійснити експедиції, але його дослідницьку роботу перервала смерть³. У грудні 1876 року Віктор Григорович помер від пневмонії⁴ (Поліщук В., 2014, с. 21; Житков О., 2023, с. 139; Шевченко С. І., 2003, с. 41). Поховання професора відбулося на Петропавлівському кладовищі^{5,6} (нині район вул. Полтавська) (Босько В. М., 2019, с. 148; Поліщук В., 2014, с. 22).

Постать видатного науковця неодноразово висвітлювалася в місцевій пресі, що демонструє значущість особистості В. Григоровича та його наукового доробку для громадськості. За період 1991–2014 рр. написано низку статей під такими заголовками: «...І сором нас не обпіка»⁷, «Пам'ятник орачеві слов'янської культури – наша гордість і ганьба»⁸, «Видатний славіст»⁹, «Віктор Григорович: археолог, історик, філолог, професор трьох університетів»¹⁰, «Професор трьох університетів»¹¹, «Старейший памятник Кировограда»¹², «Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка»¹³, «В. Григорович: любіть кожну мову»¹⁴ та «Два пам'ятники професору двох університетів»¹⁵.

У вищеперерахованих публікаціях, увага зосереджена на біографічних даних, науковій спадщині, педагогічній діяльності Віктора Івановича Григоровича. У більшості з них згадується історія встановлення одного з перших громадських пам'ятників досліднику та педагогу в нашому місті. Періодичність публікацій може свідчити про відзначення ювілейних дат та річниць установлення пам'ятника досліднику¹⁶ або ж прагнення привернути увагу громадськості до важливості збереження пам'яті про видатну особистість¹⁷.

¹ Мурзакевич Н. Виктор Иванович Григорович. *Записки императорского Одесского общества истории и древностей*. Том. XI. 1879. С. 44.

² Ястребов В. Н. О значении памятника В. И. Григоровичу для местного общества. *Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу на могиле его в г. Елисаветграде: отчет Правления Историко-филологического общества*. Одесса: тип. Шт. Одес. воен. окр., 1894. URL: <https://library.kr.ua/wp-content/elib/grigorovich/grigor.pdf> [13.03.2025].

³ Там само.

⁴ Сергієнко В. Два пам'ятники професору двох університетів. *21-й канал*. 3 липня 2014. С. 11.

⁵ Открытие памятника Григоровичу. *Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу...*

⁶ Открытие памятника профессору Новороссийского Университета Григоровичу в г. Елисаветграде. *Исторический очерк г. Елисаветграда*. Составил и издал А. Н. Пашутин. Елисаветград: Лито-Типография Бр. Шполянских. 1897. С. 107–108.

⁷ Босько В. ...І сором нас не обпіка. *Народне слово*. 23 травня 1991. С. 4.

⁸ Кротов О. Пам'ятник орачеві слов'янської культури – наша гордість і ганьба. *Народне слово*. 19 квітня 2001. с. 3.

⁹ Шевченко С. Видатний славіст. *Кіровоградська правда*. 9 січня 2003. С. 2.

¹⁰ Матівос Ю. Віктор Григорович: археолог, історик, філолог, професор трьох університетів. *Кіровоградська правда*. 21 вересня 2004. С. 4.

¹¹ Матівос Ю. Професор трьох університетів. *Вечірня газета*. 16 листопада 2007. С. 8.

¹² Шевченко С. Старейший памятник Кировограда. *Ведомости плюс*. 2 декабря 2011. С. 7.

¹³ Босько В. Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка. *Народне слово*. 2 лютого 2012. С. 1; 13.

¹⁴ Ніколаєвський В. В. Григорович: любіть кожну мову. *21-й канал*. 13 вересня 2012. С. 18.

¹⁵ Сергієнко В. Два пам'ятники професору двох університетів. *21-й канал*. 3 липня 2014. С. 11.

¹⁶ Матівос Ю. Професор трьох університетів. *Вечірня газета*. 16 листопада 2007. С. 8; Босько В. Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка. *Народне слово*. 2 лютого 2012. С. 1; 13.

¹⁷ Матівос Ю. Віктор Григорович: археолог, історик, філолог, професор трьох університетів. *Кіровоградська правда*. 21 вересня 2004. С. 4; Ніколаєвський В. В. Григорович: любіть кожну мову. *21-й канал*. 13 вересня 2012. С. 18.; Сергієнко В. Два пам'ятники професору двох університетів. *21-й канал*. 3 липня 2014. С. 11.; Босько В. ...І сором нас не обпіка. *Народне слово*. 23 травня 1991. С. 4.

Газетні публікації умовно можна поділити на дві групи. До першої групи нами зараховано статті, які приділяють увагу постаті та науковій діяльності В. І. Григоровича¹⁸. До другої групи – матеріали з історії встановлення та збереженості пам'ятника вченому¹⁹.

У публікації «Професор трьох університетів» Ю. Матівос акцентує увагу на внеску Віктора Григоровича в розвиток археології та славістики, а також не оминає його історичні дослідження. Автор згадує його закордонні експедиції в Болгарію, Македонію, Чорногорію, Чехію, Моравію, які дали змогу досліднику розв'язати низку ключових проблем у вивченні слов'янської культури. Згадуються серед матеріалів і факти про педагогічну діяльність у трьох університетах – Казанському, Московському та Новоросійському. Роботі в Одеському університеті закладі приділено більше уваги, зокрема висвітлено його наукову та громадську діяльність. Автор не втрачає можливості згадати про організацію та відкриття пам'ятника в 1892 р. В. І. Григоровичу²⁰. Інша публікація Ю. Матівоса «Віктор Григорович: археолог, історик, філолог, професор трьох університетів» охоплює головні аспекти його життя від наукової діяльності до вшанування пам'яті. Також зазначено: «Могили видатного вченого сплюндрували на початку 80-х років минулого століття, коли збудували житловий масив на вулиці Полтавській. Могили зрівняли із землею, а пам'ятник перенесли на Рівненське кладовище...»²¹.

У праці В. Ніколаєвського «В. Григорович: любіть кожну мову», крім навчання та викладання в різних університетах, зосереджено увагу на дослідженнях вченим слов'янської писемності, етнографії, культури та релігії слов'ян. Також автор згадує про переїзд В. Григоровича до Єлисаветграда та його мету – експедиційні дослідження південної України²².

Стаття В. Боська «Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка», розкриває відомих мовознавців регіону, серед яких вказано Віктора Григоровича. Початок публікації присвячений 120-річчю встановлення монументу в честь дослідника та науковця. Автор наголошує на важливості пам'ятника В. Григоровичу як символу його наукової та педагогічної спадщини. Досить цінною для нас є інформація про автора, який виготовив копію бюста, яка сьогодні збереглася в Кропивницькому. В. Босько визначає її автором відомого київського скульптора, майстра станкового й монументального портрета Олександра Ковальова (1915–1991)²³.

У публікації «...І сором нас не обліка» В. Босько намагається привернути увагу громадськості до проблеми збереження історичної, культурної спадщини та належного вшанування відомих особистостей, зокрема В. І. Григоровича. На початку статті В. Босько висвітлює трагічні події регіональної історії, знищення одного з найстаріших цвинтарів міста – Петропавлівського кладовища. Саме на цьому кладовищі розташовувався пам'ятник професору Віктору Григоровичу, який був утіленням монументального мистецтва. Цьому пам'ятнику навіть було присвячено та надруковано окрему публікацію²⁴, яка розкривала всі деталі – від ініціативи до втілення ідеї. Автор і сам детально зупиняється на монументі, який у первісному вигляді не зберігся. Він зазначає, що після перенесення пам'ятника з Петропавлівського цвинтаря бордюр зі старослов'янським орнаментом та фоліанти рукописів назад не були встановлені. На зробленій копії бюста такий бордюр присутній. В. Босько зазначає: «У пам'ятника Григоровичу постамент, крім композиційної та архітектурної функції, виконує важливу роль джерела інформації. Численні написи на його гранях розкривають основні віхи життя й науко-

¹⁸ Матівос Ю. Віктор Григорович: археолог, історик, філолог, професор трьох університетів... Матівос Ю. Професор трьох університетів...; Ніколаєвський В. В. Григорович: любіть кожну мову...; Босько В. Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка...

¹⁹ Босько В. ...І сором нас не обліка... Шевченко С. Старейший памятник Кировограда...; Сергієнко В. Два пам'ятники професору двох університетів...

²⁰ Матівос Ю. Професор трьох університетів...

²¹ Матівос Ю. Віктор Григорович: археолог, історик, філолог, професор трьох університетів...

²² Ніколаєвський В. В. Григорович: любіть кожну мову...

²³ Босько В. Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка...

²⁴ Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу...

вої діяльності Григоровича, наділяють пам'ятник рисами портрета-біографії». Автор пише, що пам'ятник після встановлення на Петропавлівському кладовищі неодноразово змінював місце розташування. Другим тимчасовим місцем слугувало Биківське кладовище, третім – Рівненський цвинтар, де він розташований і сьогодні. Як нам відомо, пам'ятник також тимчасово перебував на території Центральноукраїнського обласного краєзнавчого музею (Безверха В., 2024, с. 12). Тож він і справді неодноразово змінював своє місце розташування поки не опинився на Рівненському кладовищі. Автор звертає увагу читачів, що пам'ятник перебуває в неналежному стані, потребує реставрації, адже такі діячі не мають бути забуті чи знецінені – це наша відповідальність за збереження власної історії, їх спадщини та місць пам'яті²⁵.

С. Шевченко у своїй публікації «Старейший памятник Кировограда», крім загальновідомої біографічної інформації, розповідає про переїзд Віктора Григоровича до Єлисаветграда: «...де залишок свого життя збирався посвятити продовженню дослідженням слов'янської історії та місцевого минулого». Автор ділиться цікавим фактом: «У роки незалежності скульптор В. Френчко за замовленням обласної ради Українського товариства охорони пам'яток історії та культури відреставрував пам'ятник на кладовищі»²⁶. Автор також наголошує на важливості збереження історичної та культурної спадщини нашого міста.

У 2014 р. з'явилася ще одна робота, присвячена пам'ятнику та бюсту В. І. Григоровича – «Два пам'ятники профессору двух университетів». Її автор В. Сергієнко розкриває сферу наукових досліджень Віктора Григоровича та його особистий внесок у дослідження слов'янської філології. Водночас В. Сергієнко пише про активність громадськості міста, яка вирішила вшанувати пам'ять науковця встановленням йому пам'ятника. У статті розкрито історію збору коштів, створення та відкриття монумента на Петропавлівському кладовищі. Стосовно перенесення пам'ятника в статті йдеться: «Дехто з краєзнавців вважає, що могилу видатного ученого сплюндрували на початку 80-х років минулого століття, коли забудовували житловий масив на вулиці Полтавській, а пам'ятник перенесли на Рівненське кладовище, де він стоїть і нині на порожньому шматку землі. Та оскільки могила Григоровича розташовувалася в загорожі біля Петропавлівської церкви, яку знищили в 30-ті роки минулого століття, то разом із церквою сплюндрували й могилу Григоровича. Надгробний пам'ятник ученого кілька десятиліть перебував на подвір'ї краєзнавчого музею. Про це свідчить фотографія з особистого архіву Юрія Тютюшкіна...». Автор наголошує на можливості кращого місця для розташування оригіналу пам'ятника, обираючи декілька локацій міста – Кропивницький інженерний фаховий коледж Центральноукраїнського національного технічного університету (колишнє Земське реальне училище), де нині встановлено копію бюста або сквер за магазином «АТБ» на вулиці Полтавській, орієнтовно недалеко від колишнього місця захоронення В. І. Григоровича²⁷.

Кожна публікація по-своєму відображає значущість особистості, унікальність праць, внесок у розвиток славістики, етнографії та археології Віктора Івановича Григоровича. Водночас кожна стаття наголошує на важливості збереження культурної та історичної спадщини, адже саме завдяки консолідації інтелігенції та громадськості в нашому місті встановлено пам'ятник профессору за його вагомий науковий внесок.

Публікації, які розкривають історію відкриття пам'ятника в 1892 р. В. І. Григоровича неодноразово привертала увагу краєзнавців, науковців, дослідників не тільки Кропивницького, а й інших міст. Уперше ґрунтовна праця, яка стосувалася історії спорудження пам'ятника, була опублікована в 1894 р.²⁸. Особливо цінними для нас є опубліковані промови-некрологи його учнів, друзів та колег-науковців, що розкривають деталі його біографії, наукового та педа-

²⁵ Босько В. ...І сором нас не обпіка...

²⁶ Шевченко С. Старейший памятник Кировограда...

²⁷ Сергієнко В. Два пам'ятники профессору двух университетів...

²⁸ Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу...

гогічного життя²⁹. Ще одна праця джерелознавчого характеру, яка розкриває деталі урочистого відкриття пам'ятника науковцю «Открытие памятника профессору Новороссийского Университета Григоровичу в г. Елисаветграде»³⁰. У щорічнику «Історичний календар Кіровоградщини на 2020» опубліковано статтю «Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка», яка майже відповідає газетній публікації Володимира Боська за 2012 р. (Босько В. М., 2019, с. 148–154). Стаття В. Поліщука «Два пам'ятники професору двох університетів» розкриває історію створення пам'ятника та порушує питання перенесення монумента в інше місце (Поліщук В., 2014, с. 21–22). Також варто відзначити наукову статтю О. Житкова та Л. Пономаренко, присвячену Єлисаветградському етапу життя В. І. Григоровича, у якій систематизовано інформацію про останній період життя вченого (Житков О., 2023, с. 134–140).

Привернула нашу увагу монографія О. Б. Дьоміна та М. В. Алексєєнко «Шукач слов'янських скарбів В. І. Григорович», у якій знаходимо цікавий факт: «У лютому 1892 р. Історико-філологічне товариство при Новоросійському університеті просило правління Імператорського Новоросійського університету на встановлення бюсту В. І. Григоровича в бібліотеці університету» (Дьомін О. Б., 2015, с. 480). У фондах Державного архіву Одеської області знаходимо прохання Історико-філологічного товариства від 28 лютого № 235 про дозвіл установити бюст покійного професора В. Григоровича в бібліотеці університету. Документ свідчить, що це прохання було погоджено³¹. Чи був він дійсно встановлений, наразі невідомо. Тож новий факт наштовхує нас на нові пошуки.

Значно менше публікацій можна знайти про історію створення копії бюста В. І. Григоровичу. У місцевій пресі зазвичай згадується інформація про його місце розташування та вигляд. На сьогодні відсутнє ґрунтовне дослідження із цього питання, а наявні згадки про копію містять розбіжності щодо авторства. В одних публікаціях зазначається, що автором копії, встановленої поряд із Кропивницьким інженерним фаховим коледжем, є О. Ковальов³² (Босько В. М., 2019, с. 154). В інших автором копії вказаний – А. Губенко (Житков О., 2023, с. 139). Подальші дослідження допоможуть уточнити обставини створення копії бюста, визначити його автора та можливо інші цікаві деталі.

Авторам пропонованого дослідження вдалося узагальнити певні відомості із цієї теми. Відкриття копії бюста В. І. Григоровича відбулося в 1972 р. біля колишнього Земського реального училища. Вона частково відповідає оригіналу – з фоліантами і бордюром у слов'янському стилі. Проте чотирикутний мармуровий п'єдестал був замінений на гранітний (Безверха В., 2024, с. 13). У 1972 р. в місцевій газеті «Молодий комунар» досить скромно, на останній сторінці було виділено місце для невеликої замітки без авторства: «Цей бюст із карельського мармуру славісту зі світовим ім'ям Віктору Івановичу Григоровичу встановлений перед центральним входом до Кіровоградського технікуму сільськогосподарського машинобудування. До революції в цьому приміщенні розміщувалося реальне училище, де викладав В. І. Григорович»³³.

Віктор Григорович зробив значний внесок у розвиток славістики, філології та історії. Його наукові праці до сьогодні залишаються актуальними та стали важливими для формування слов'янознавства як окремої галузі науки. Останній період життя вченого пов'язаний із сучасним Кропивницьким, де він планував продовжити свої дослідження, проте передчасна смерть не дала змоги реалізувати ці задуми. Постать Григоровича знайшла відображення в численних

²⁹ Кирпичников А. И. В. И. Григорович и его значение в истории русской науки. *Сооружение памятника профессору В.И. Григоровичу...*; Ястребов В. Н. О значении памятника В. И. Григоровичу для местного общества. *Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу...*; Маркевич А. И. Воспоминания о В. И. Григоровиче как о преподавателе. *Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу...*; Кочубинский А. А. Виктор Иванович Григорович (1815–1876) в истории Славяноведения. *Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу...*; Успенский Ф. И. Памятник В. И. Григоровичу. *Сооружение памятника профессору В. И. Григоровичу...*

³⁰ Открытие памятника профессору Новороссийского Университета Григоровичу... С. 107–108.

³¹ Державний архів Одеської області. Ф. 45. Оп. 8 (1892). Спр. 54. Арк. 91–92.

³² Босько В. Видатні мовознавці нашого краю: від Віктора Григоровича до Віталія Скляренка...

³³ *Молодий комунар*. 29 лютого 1972 р. С. 4.

Рис. 1. Пам'ятник В. І. Григоровичу³⁴

Рис. 2. Копія бюста В. І. Григоровичу³⁵

газетних публікаціях, що свідчить про суспільний інтерес до його діяльності та внеску в науку. Особливу увагу привертає питання збереження монументальної спадщини. У пресі неодноразово порушувалася проблема його збереження та вшанування. Наукова спадщина Віктора Григоровича та її відображення в сучасному історичному дискурсі підтверджує його значущість не лише для науки, а й для культурної пам'яті регіону. Збереження та популяризація його спадщини є важливим завданням для науковців, краєзнавців та громади міста Кропивницького.

Список літератури

1. Безверха В., 2024, Філоретова Л. Історія спорудження та відкриття пам'ятника В.І. Григоровичу в Єлисаветграді. *Історія та археологія*. Вип. 2. Кропивницький. 7–16.
2. Босько В. М. (упор.), 2019. *Історичний календар Кіровоградщини на 2020 рік. Люди. Події. Факти*. Кропивницький: Імекс-ЛТД.
3. Дьомін О. Б., 2015, Алексєєнко М. В. *Шукач слов'янських скарбів В. І. Григорович*. Одеса: ОНУ.
4. Житков О., 2023, Пономаренко Л. Єлисаветградський період життя видатного історика-славіста Віктора Івановича Григоровича: жовтень – грудень 1876 року. *Проблеми історичної регіоналістики та мікроісторії: Збірник тез Всеукраїнської наукової конференції з нагоди 175-ї річниці від дня народження Павла Рябова та 65-ї річниці від дня народження Сергія Шевченка, м. Кропивницький, 18–19 жовтня 2023 року*. Кропивницький: РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка. 134–140.
5. Поліщук В., 2014. *Будинок, якого тут вже немає*. Кіровоград.
6. Шевченко С. І., 2003. Центральна Україна в культурних зв'язках із югослов'янами в ХІХ ст. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія історія*. Вип. 9. Ужгород. 36–46.

³⁴ Державний архів Кіровоградської області. Фотоальбом № 44. Спр. 35.

³⁵ *Молодий комунар*. 29 лютого 1972 р. С. 4.

Viktoriia Bezverkha, Larysa Filoretova

HISTORICAL MEMORY OF V. I. HRYHOROVYCH IN THE NEWSPAPER PRESS AND THE MONUMENTAL SPACE OF KROPYVNYTSKYI

The year 2025 marks the 210th anniversary of the birth of the outstanding Slavic scholar, teacher, ethnographer, archaeologist, professor Viktor Ivanovych Hryhorovych. The article analyses the publications dedicated to V. Hryhorovych, which were published in the press of Kirovohrad region during 1991–2014. The authors have studied the publications of the newspapers “Narodne Slovo”, “Channel 21”, “Vechirna Gazeta”, “Kirovohradska Pravda”, “Vedomosti Plus”. Most of them, as well as the proposed article, are related to memorable dates.

The publications in the press were prepared by local historians and cover biographical data, scientific achievements, pedagogical activities, and the state of preservation of the historical memory of the scientist. Two main groups of publications in the local press have been identified. The first group includes articles focusing on the biography and research activities of Viktor Hryhorovych. The second group is represented by materials covering the issues of erecting and preserving monuments to V. I. Hryhorovych. It can be seen that the articles place a special emphasis on preserving the memory of Viktor Ivanovych Hryhorovych, in particular through the preservation of places of remembrance in Kropyvnytskyi. It is worth noting that almost every publication mentions Hryhorovych's move to our city and his intention to conduct a thorough ethnographic and historical research in southern Ukraine.

The study shows that the local press plays an important role in shaping historical memory, emphasising the importance of honouring the legacy of the prominent scientist. The preservation of monuments and increased attention to the scientific achievements of V. I. Hryhorovych are important components of the cultural space of Kropyvnytskyi and the region.

Key words: Viktor Hryhorovych, newspaper press, Slavic scholar, historical heritage, monument.

References

1. Bezverkha V., 2024, Filoretova L. Istorii sporudzhennia ta vidkryttia pam'iatnyka V. I. Hryhorovychu v Yelysavethradi [The history of the construction and unveiling of the monument to V. I. Hryhorovych in Yelisavetgrad.]. *Istoriia ta arkeolohiia*. Vyp. 2. Kropyvnytskyi. 7–16. (In Ukrainian).
2. Bosko V. M. (upor.), 2019. *Istorychnyi kalendar Kirovohradshchyny na 2020 rik. Liudy. Podii. Fakty* [Historical calendar of Kirovohrad region for 2020. People. Events. Facts]. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD. (In Ukrainian).
3. Domin O. B., 2015, Aliksieienko M. V. *Shukach slov'ianskykh skarbiv V. I. Hryhorovych* [The searcher of Slavic treasures V. I. Grigorovich]. Odesa: ONU.
4. Zhytkov O., 2023, Ponomarenko L. Yelysavethradskyi period zhyttia vydatnoho istoryka-slavista Viktora Ivanovycha Hryhorovycha: zhovten – hruden 1876 roku [The period of life of the outstanding Slavic historian Viktor Ivanovych Hryhorovych in Yelisavetgrad: October – December 1876.]. *Problemy istorychnoi rehionalistyky ta mikroistorii: Zbirnyk tez Vseukrainskoi naukovoï konferentsii z nahody 175-i richnytsi vid dnia narodzhennia Pavla Riabkova ta 65-i richnytsi vid dnia narodzhennia Serhiia Shevchenka, m. Kropyvnytskyi, 18–19 zhovtnia 2023 roku*. Kropyvnytskyi: RVV TsDU im. V. Vynnychenka. 134–140. (In Ukrainian).
5. Polishchuk V., 2014. *Budynok, yakoho tut vzhe nemaie* [A house that is no longer here]. Kirovohrad. (In Ukrainian).
6. Shevchenko S. I., 2003. Tsentralna Ukraina v kulturnykh zv'iazkakh iz yuhoslov'ianamy v XIX st. [Central Ukraine in Cultural Relations with the Yugoslavs in the Nineteenth Century.] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia istoriia*. Vyp. 9. Uzhhorod. 36–46. (In Ukrainian).